

TÓTH HAJNAL

Zarándokutak, átlényegülések, koordináták

Beszélgetés Jakobovits Márta kerámiaművésszel

Mindig jóleső érzés elbeszélgetni Jakobovits Mártával: életről és életfilozófiáról, alkotásokról és az alkotás izgalmáról, örömről, a különféle anyagokban rejlő megannyi érdekességről, lelki és szellemi zarándokutakról. Alkotásai – akár kerámiák, akár merített papír reliefek – gyönyörködtetnek és tűnődésre készítetnek. Májusban Bukarestben volt egyéni kiállítása, júliusban Budapesten. Az esztendő további részében sem tétlenkedik, hiszen vár reá egy németországi és Prahova-völgyi alkotótábor, egy római tárlat és egy kolozsvári kerámiai biennále. A művésznővel nagyváradi otthonában beszélgettünk pár nappal a budapesti vernisszázs után. Mesélt további terveiről, kutakodásairól, kísérletezéseiről, az anyagok fölfedezésre váró titkairól, a saját munkái és a természet alkotta kövek, kavicsok, miegyebek közötti különleges párbeszédéről. Hiszen a kerámiázás misztérium.

TÓTH HAJNAL újságíró, szerkesztő (1971, Nagyvárad). Szülővárosában érettségizett, újságírói tanulmányokat folytatott, majd a PKE szociológia szakán diplomázott (2007). Előbb a *Bihari Napló* riportere, szerkesztője, majd a nagyváradi *Reggeli Újság* napilap munkatársa. 2014 májusától a *Várad folyóirat* kulturális rovatának szerkesztője.

Kövek és kerámiák titkai

Metamorphosis Mimesis címmel májusban nyílt egyéni tárlata Jakobovits Márta Ferenczy Noémi-díjas kerámiaművésznek Bukarestben, pontosabban a Mogoşoaián lévő Brâncoveanu-palotában. A tárlat kurátora Mada Mirea művészettörténész volt. „Négy kiállítás nyílt egyszerre ebben a művészeti központban. Nagyon szépen restaurálták az építményt. Az én tárlatom az ún. Cuhnia

Galériában kapott helyet. Ebben az épületrészben működött hajdanán a fejedelmi konyha. Érdekes hangulatot adott a munkáimnak ez a bizánci stílusú épület. Jól be tudtam lakni a teret. Az árkádokba is beköltöztem” – mesélte Jakobovits Márta.

Alkotásait egy nagyteremben és három kisebb helyiségben rendezte el. A tárlatlátogató megsejtelhette Jakobovits Márta zarándoklatait. Munkásságának egy-egy részéből adott ízelítőt a tárlat, az utóbbi tizenöt év fontosabb korszakait idézte meg. Ahogyan a művész fogalmazott, különféle (zarándok)utak, kísérletek ezek. Meg lehetett tekinteni a Jakobovits Márta-féle jellegzetes türkiz kerámiákat, továbbá kőfészkeket, kiegészítve, társítva a természet alkotta kövekkel. Kavicsokkal, csigákkal, homokkal és fadarabokkal. Saját munkái és a természet kreációi között érdekes párbeszéd alakult ki. „Tele vannak titkokkal

ezek a kövek” – fűzte hozzá Márta. Raku technikával készült alkotásokat is megsejtelhettek az érdeklődők.

*Jakobovits Márta, P. Szabó Ernő,
Szilágyi Márta, az Erlin Galéria
vezetője és Márkus Péter szobrász*

59

*A téli táj titka (az Erlin
Galériában)*

„A tér függvényében új tartalmakkal telítődnek a munkák. Új vizuális párbeszédnek keletkeznek. Mindegyik kísérletezésem egy-egy új út kezdete. Egy-egy kísérletnél, valamely forma és szín létrejötténél mindig lejegyzem, épp hol tartok, hogy továbblépjek.” Ezenél a kísérleteknél segíti őt a kémia, alkímia és persze a spiritualitás iránti fogékonyság, érzékenység.

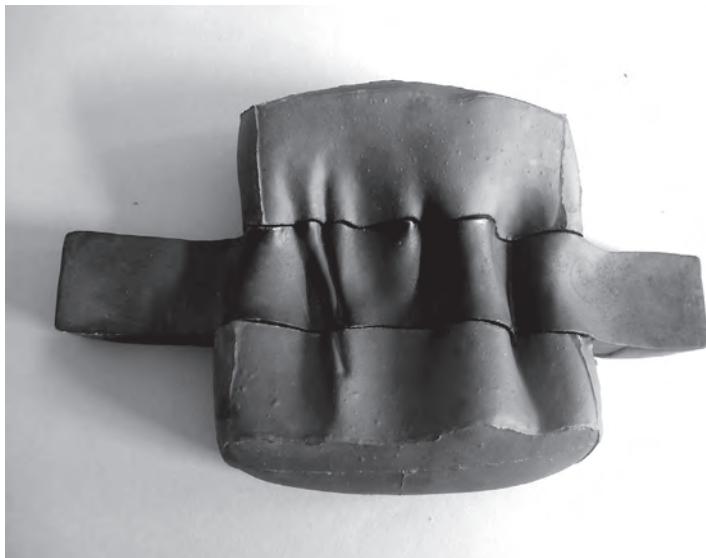
A kiállítás címe is arra utal, hogy Jakobovits Mártát jó ideje foglalkoztatja az anyagok átalakulása, a különféle matériák egymásra való hatása, egymás-utánzása.

A *Metamorphosis Mimesis* című tárlat kapcsán Vladimir Bulat kritikus, művészettörténész azt mondta: Jakobovits Márta úgy kerámiázik, mint ahogy más ember lélegzik.

A kiállítást június 10-ig lehetett megtekinteni.

Sugallatok vörös felhőktől és angyaloktól

Koordináták című kiállítását július 1-jén nyitották meg a budapesti Erlin Galériában. E tárlat anyaga ugyancsak válogatás, egy bizonyos részt emel ki a munkásságából. Régebbi és új alkotásokat egyaránt kiállítottak. Közülük többet is bemutatott már más, országos és nemzetközi

Kölcsönhatás

kiállításokon, ám ilyenfajta válogatásban még nem szerepeltek: kerámiák, kollázsok, merített papír reliefek. Első alkalommal kerültek ilyen társításban, a „koordináták” koncepciója köré tömörítve egy térbe – Budapesten, az Erlin Galériában, ami Szilágyi Mártának, a galéria vezetőjének, e kiállítás kurátorának köszönhető. Az Erlin Galériában nem nagy felületű a kiállítóterem, ezért állványokon és a falakon helyezte el Márta a kreációkat. Egyébiránt volt már kiállítása az Erlinben pár évvel ezelőtt – férjével, Jakobovits Miklós képzőművésszel közös tárlat.

Az 1990-ben készült színes papírkollázsokat 1991-ben önálló kiállításként Finnországban mutatták be. A merített papír reliefek zömmel 2005-ben készültek, míg a kerámiákat az 1982 és 2010 közötti periódusból választották ki.

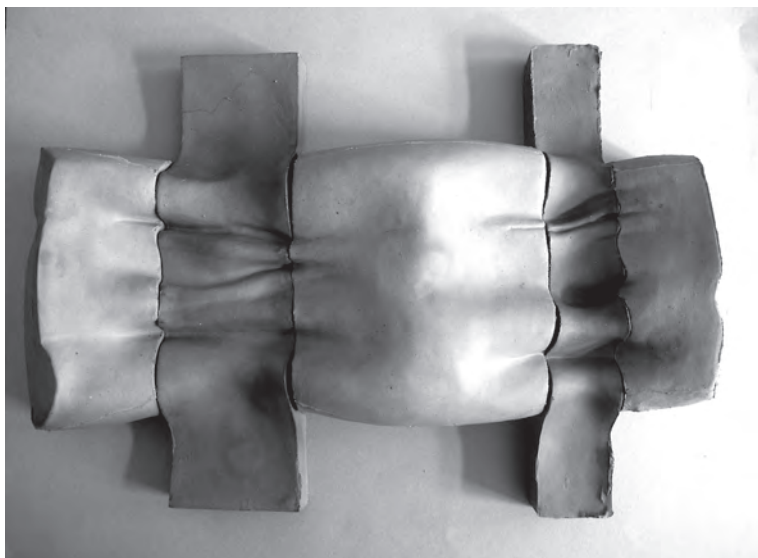
Márta ekként fogalmazta meg a *Koordináták* koncepcióját: „Ezek a munkák egyfajta tájékozódási vágy következményeiként keletkeztek.

Plasztikailag a koordinátákban az egyszerűség vonzott, hogy ez a primer jel, ami a vízszintes és a függőleges kereszteződése, a maga egyszerűségében többféle jelentés sugallására képes, és ugyanakkor kereszt is, annak mindenféle vonzatával.

Visszatekintve és kicsit most már kívülről látva: egyfajta helyzet-meghatározás, tájékozódás, saját magam meghatározásának szándéka sejlik fel bennem, mint élmény-zóna, a koordináták hol a végtelenbe nyújtózkodnak, hol a megadott négyzetet feszítik, vagy a távolit elkülönítő ráccsá válnak, vagy éppenséggel ezek az érzetek egymásba átsiklanak, egyszerre keltve az univerzum felé való nyitottság és a lezárt tér behatároltságának érzetét.

Ezek az érzetek lényegében határozták meg, formálták életünket, akár csak az a kerámiában, porcelánban kiélt másik probléma, mely sokáig és sokféle változatban foglalkoztatott, s amely ugyancsak a meghatározottság érzetét, a függőségi viszonyt, hatást és visszahatást járja körül, próbálja kibeszélni a kerámia, az anyagok nyelvén.

A meghatározottság mint kényszer, mint egymásra hatás, mint természetes, elfogadott állapot, vagy éppen harmónia, vagy a harmónia megteremtése iránti vágy. Mi történik egy formával, amin keresztül megy egy másik forma vagy másik

Az alkotásokat július 28-ig
lehetett megtekinteni az Erlinben

két forma? Mi történik ott vizuálisan?
Milyen vizuális üzenetet közvetít?
Ezek a kérdések is foglalkoztattak.”

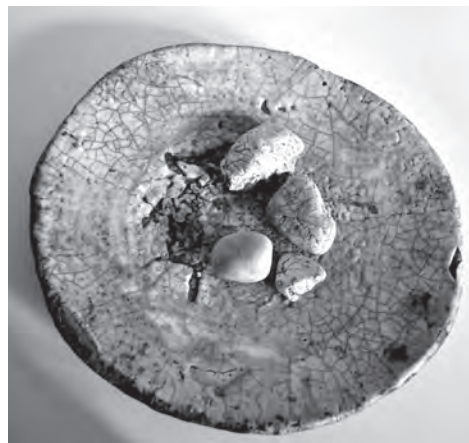
A koordináta, ugyebár, sok mindent szimbolizál. Lehet kereszt, ablak, nyitás és lezárás. *Vörös felhők és angyalok az ablakban* – ez például az egyik alkotás sokatmondó címe. A kollázsokhoz, merített papírból készült munkákhoz jól illettek a kiválasztott kerámiák, porcelánok. Különböző keresések, mégis egységet tudnak alkotni. A koordináták összefogják az egészet. „Helyzetmeghatározás is. A saját helyzetünk meghatározása a világban, környezetünkben. A kereszt forma egyszerű jel, mégis annyi asszociációt tud magával hozni. Fontos az iránykeresés. Lényegesek a helyzetkereső jelek” – magyarázta az alkotó.

Jakobovits Márta elmondta: a vernisszáson sok kedves barát és ismerős gyűlt össze. A galéria szomszédságában lévő vendéglő terasza pedig nagyon jó beszélgetőhelynek bizonyult.

A tárlatot P. Szabó Ernő művészettörténész nyitotta meg. Egyebek mellett kifejtette: „Méretben, formában, színben, a felület kialakításában igen eltérő darabok jellemzik ezt a műegyüttest, mindegyikben közös azonban a fakturális értéke, gazdagsága és a különösen izgalmas, az anyag minőségeivel adekvát színvilág. A türkizkék különösen megragadta, mondhatni elvarázsolta a művészt, de figyelmet érdemel a barnászörösek, szürkék sok izgalmas árnyalata is. És persze figyelmet érdemel az a személyesség, az alkotás folyamán némileg eltávolított, kívülről szemlélt, de mégiscsak megőrzött élményszerűség is, amely egyik legfontosabb eleme annak a koordinátarendszernek, amelyen belül nemcsak a világunk alakulását meghatározó nagy erővonalak, de a művésznek a világban elfoglalt helye is megrajzolódik. *Bálványoson esik az eső*, mondja egyik munkájának a címe, a másikon vörös felhőket és angyalokat látunk egy ablakban. Ki tudja, hová nyílik ez az ablak? Magyarországra, Erdélyre, Európára? Vagy ahogyan a művész fogalmazott az alkotás folyamatáról, a közben kialakuló állapotra utalva, a mesék világára, amelyben

Az elmaradhatatlan és csodálatos türkizkék

a béka csodálatos herceggé alakul át? Ezt a művek szemlélője döntse el!”

A *Koordinátákat* július 28-ig lehetett megcszemlélni az Erlinben.

Vándorlások a Prahova völgyétől Rómaiig

Az elkövetkező hónapokban is bőven lesz teendője, elfoglaltsága Jakobovits Mártának. Nyakába veszi a fél világot, hiszen több városba, országba is meghívást kapott, ugyanakkor szeretne sokat dolgozni, kísérletezni, fölfedezni, elmerülni az anyagok rejtelmeiben.

Több mint húsz éve jár a hollandiai székhelyű Európai Keresztény Művészek Egyesülete által szervezett alkotótáborba. A műhelymunkák ezen a nyáron Németországban, az észak-rajna-vesztfáliai Bad Honnef nevű városkában folynak. Márta papír- és kerámiaművészeti kurzust tart a művésztelepen augusztus elején. Egy rövidebb előadása is lesz, ezt készíti elő mostanság.

Alighogy onnan hazaérkezik, szusszan egyet, és utazik a Prahova völgyébe, ugyancsak alkotótáborba, melynek *Rakumaraton* a neve. A művésznő erre is örömmel készül, szívesen adja át a rakutechnikával kapcsolatos ismereteit. Vár rá egy írországi barangolás is, a kirándulás is minden bizonnyal élményeket, ihletet ad.

Októberben kerámia biennále lesz Kolozsvárott, azon szintén részt vesz. Ugyancsak ebben a hónapban, október végén Essenbe várják, a romániai kortárs keramikusok ottani bemutatkozására.

November közepén Rómában lesz egyéni kiállítása Jakobovits Mártának, a Római Román Akadémia szervezésében. A Bukarestben bemutatott *Metamorphosis Mimesis* című anyagot viszi Itáliába.

Decemberben papírművészeti kiállítást és workshopot tartanak a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetem reklámgrafika szakos diákjainak bevonásával. Ez az esemény lesz az In Memoriam Jakobovits Miklós Társaság idei tevékenysége. Jakobovits Márta mellett néhány budapesti képzőművész is irányítja majd a műhelymunkát. Márta két

volt tanítványa, Jankó Szép Noémi és Márton Katalin is kiállít, valamint foglalkozást tart a diákoknak. „A sok számítógépes munka után egész más élmény lesz az egyetemistáknak az érzetekkel, anyagokkal dolgozni” – fűzte hozzá a keramikus.

Jakobovits Márta mihamarabb szeretne foglalatoskodni a saját munkáival is. „A merített papír is nagyon inspirál. Alig várom ugyanakkor, hogy az agyaghoz nyúljak, hogy a barlangomban tanyázzak, a kemence körül, és egy darabig ne mozduljak ki onnan. A műhelyben lenni olyan, mintha egy kolostorba vonulnék be. Mindig nagy kíváncsisággal várom, hogy milyenné válik egy-egy munkám, hogy vajon mi születik belőlük. Ahogy telik az idő, változunk, másképp nyúlok bizonyos anyagokhoz. Lefordítódik az érzékenységünk, koncentrációképességünk az alkotási folyamat során. Mindig vannak kedvenc vonalaim, színeim, anyaghasználati sajátosságaim. Túl sok minden érdekel. A barátaimtól szoktam kapni érdekes köveket. Egy-egy furcsa kő arra inspirál, hogy teljesen ráhangolódjam, és érdekel, hogy ez az ihletforrás engem milyen irányba mozdít el. Nem mindegy, mi az, ami megszólít” – mesélte.

Sokat kísérletezik a színekkel is, a fehérekkel, alabástromszerű dolgokkal, feketékkel, türkizekkel, barnászörösekkel. Jakobovits Márta vallja: annyi a titok, hogy egy élet túl kevés egy keramikusnak.